

8 KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK A KRÁTKODOBÉ BANKOVNÍ ÚVĚRY

8.1 CHARAKTERISTIKA FINANČNÍCH ÚČTŮ A JEJICH ZAŘAZENÍ VE SMĚRNÉ ÚČTOVÉ OSNOVĚ
8.2 POKLADNA
8.3 CENINY
8.4 INVENTARIZAČNÍ ROZDÍLY
8.5 BANKOVNÍ ÚČTY
8.6 ÚČTOVÁNÍ PŘI ÚHRADÁCH PLATEBNÍ KARTOU
8.7 KRÁTKODOBÉ ÚVĚRY
8.8 KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK

8.1 CHARAKTERISTIKA FINANČNÍCH ÚČTŮ A JEJICH ZAŘAZENÍ VE SMĚRNÉ ÚČTOVÉ OSNOVĚ *(Vyhláška § 12, 12a, ČÚS č. 016)*

Ve směrné účtové osnově pro podnikatele je finančním účtům věnována 2. účtová třída - Krátkodobý finanční majetek a peněžní prostředky. Tento současný název plně neodpovídá její obsahové náplni, neboť obsahuje aktivní i pasivní účty.

Aktivní účty

- ❑ účtová skupina 21 (pokladní hotovost, poukázky k zúčtování, ceniny)
- ❑ účtová skupina 22 (bankovní účty, termínované vklady s výpovědní lhůtou do 1 roku)
- ❑ účtová skupina 25 (majetkové i dluhové cenné papíry s předpokládanou dobou držení do 1 roku)
- ❑ účtová skupina 29 (opravné položky ke krátkodobým cenným papírům – tyto účty se sice vykazují v rozvaze v aktivech, ale s minusem, protože jejich zůstatek je vždy na straně Dal)

Pasivní účty

- ❑ účtová skupina 23 (krátkodobé úvěry, eskontní úvěry)
- ❑ účtová skupina 24 (dluhopisy emitované účetní jednotkou se splatností do 1 roku)

Účet 261 – Peníze na cestě

Tento účet má specifický charakter. Používá se zejména při převodech peněžních prostředků, kdy má účetní jednotka k dispozici (často ale ne ve stejný okamžik) pro zaúčtování dva doklady.

Jde o převody mezi:

- pokladnou a bankovním účtem (příjmový nebo výdajový pokladní doklad, bankovní výpis)
- dvěma firemními účty (výpisy z obou účtů)
- běžným a úvěrovým účtem (výpis z běžného účtu, výpis z úvěrového účtu)

Zůstatek na tomto účtu může být buď aktivní nebo pasivní v závislosti na tom, který ze zmíněných dokladů k rozvahovému dni nemáme k dispozici. **V rozvaze se však vyazuje vždy v aktivech**, protože zůstatek tohoto účtu zpravidla udává rozdíl mezi zdokumentovaným a skutečným zůstatkem pokladny nebo bankovního účtu.

8.2 POKLADNA

Na účtu 211 – Pokladna sledujeme především stav a pohyb hotových peněz, dále pak šeků a poukázek k zúčtování (např. poukázky na odběr zboží a služeb). Tento majetek se oceňuje nominální hodnotou.

Účetní doklady – příjmové a výdajové pokladní doklady

- Analytická evidence – podle hmotně odpovědných osob
– podle jednotlivých měn (korunová a valutová pokladna, v rámci valutové pokladny i podle jednotlivých cizích měn)

Analytická evidence má podobu pokladní knihy.

PŘÍKLAD na analytickou evidenci

211.100 – Korunová pokladna
 211.200 – Valutová pokladna
 211.210 – EUR, 211.220 – USD, 211.230 – CHF

Účetní jednotka musí samozřejmě vést účetní evidenci v tuzemské měně. Pro přepočítání cizích měn na koruny účetní jednotky používají kurzy vyhlášené ČNB ve dvojí možné podobě:

- 1) denní kurz – kurz platný v den uskutečnění účetního případu
- 2) pevný kurz – kurz platný v účetní jednotce po určité období (např. měsíc), stanovení délky tohoto období je v pravomoci účetní jednotky, ale nesmí překročit účetní období

Na konci účetního období před sestavením rozvahy se stav valutové pokladny musí přepočítat aktuálním kurzem ČNB. Případný kurzový rozdíl se zúčtuje výsledkově jako kurzová ztráta (563/211) nebo kurzový zisk (211/663).

PŘÍKLAD

Ve valutové pokladně je na konci roku zůstatek ve výši 3 000 USD, tj. 69 215 Kč. Kurz ČNB k 31.12. je 22,645 Kč / 1 USD.

Řešení:

Stav valutové pokladny upravíme podle aktuálního kurzu ($3\,000 \cdot 22,645$) na 67 935 Kč.

Kurzový rozdíl činí 1 280 Kč.

Stav valutové pokladny budeme snižovat, tzn. na stranu Dal účtu 211. Pro souvztažný účet zbývá strana Má dáti, a to na nákladovém účtu 563 – Kurzové ztráty.

211 – Pokladna		563 – Kurzové ztráty	
PZ	69 215		
		1 280	1 280

Omezení plateb v hotovosti

Zákon o omezení plateb v hotovosti stanoví horní hranici pro provádění hotovostních plateb. Tato hranice činí **270 000 Kč** a týká se nejen úhrad závazků, ale například i placení záloh, poskytování půjček, darování. Naopak se tento limit nevztahuje na vložení peněz na účet u peněžního ústavu nebo jejich výběr. Zákaz přijmout platbu v hotovosti se týká i příjemce. Sankce za porušení zákona v tomto případě může činit až 5 mil. Kč.

8.3 CENINY

Jedná se o majetek, který má svoji jmenovitou hodnotu (většinou na něm přímo vyznačenou), z níž se čerpá po vydání do spotřeby. Jde například o poštovní známky, kolky, stravenky, telefonní karty, jízdenky na MHD. Analytická evidence se vede podle jednotlivých druhů cenin.

Spotřeba cenin se vyúčtuje do nákladů – např. poštovní známky a telefonní karty na účet **518 – Ostatní služby**, a kolky na účet **538 – Ostatní daně a poplatky**.

Účtování o stravenkách má svá specifika. Záleží na tom, jestli účetní jednotka svým zaměstnancům na úhradu stravenek přispívá (pokud ano, pak i v jaké výši) nebo jim je prodává za plnou cenu. Zákon o daních z příjmů totiž umožňuje, aby zaměstnavatel přispíval na závodní stravování zajišťované prostřednictvím jiných subjektů a tento příspěvek si vyúčtoval jako daňově uznatelný náklad. Limit je stanovený takto: **příspěvek může činit maximálně 55%** ceny jednoho hlavního jídla a přitom tato částka nesmí být vyšší než 70% stravného při tuzemské pracovní cestě trvající 5 – 12 hodin. Příspěvek v rámci tohoto limitu se zaznamená na účet **527 – Zákonné sociální náklady**.

Zaměstnavatel může samozřejmě zaměstnancům na stravenky přispívat i vyšší částkou, ale náklad, který vznikne nad výše uvedenou hranici, je daňově neúčinný a zaznamená se na účet **528 – Ostatní sociální náklady**.

PŘÍKLAD

Účetní jednotka nakoupila pro své zaměstnance 400 ks stravenek. Cena jedné stravenky je 150 Kč. Firma prodává stravenky zaměstnancům v ceně 50 Kč / ks, zbylou část hradí organizace za zaměstnance.

Řešení:	Kč	MD	Dal
1. FAP za stravenky (400 ks po 150 Kč)	60 000,-	213	321
2. Předpis části hodnoty stravenek k úhradě zaměstnancům (400 ks po 50 Kč)	20 000,-	335	213
3. Příspěvek zaměstnavatele (400 ks po 100 Kč)	40 000,-	---	213
a) daňově uznatelná část 55 %	33 000,-	527	---
b) daňově neuznatelná část	7 000,-	528	---
4. Úhrada od zaměstnanců v hotovosti	20 000,-	211	335

Poznámka:

Z výše uvedeného vyplývá, že daňově uznatelný příspěvek na 1 stravenku v našem příkladu je 82,50 Kč (150 Kč * 0,55). Také druhá část podmínky pro daňovou uznatelnost je splněna. Vyjdeme-li z horní hranice pásma stravného pro tuzemské pracovní cesty trvající 5 – 12 hodin (pro r. 2023 platí pásmo 129 – 153 Kč), pak $153 * 0,7 = 107,10$ Kč, což je částka vyšší než vypočtených 82,50 Kč.

8.4 STRAVENKOVÝ PAUŠÁL JAKO ALTERNATIVA KE STRAVENKÁM

Od 1. 1. 2021 ZDP nabízí ke stravenkám alternativu - tzv. **stravenkový paušál**. Zaměstnavatel má možnost přispět na stravování zaměstnancům poskytnutím peněžního příspěvku.

Výhody a nevýhody stravenkového paušálu oproti stravenkám

- při využití stravenkového paušálu nevznikají další vedlejší náklady (administrativa, provize distributorovi stravenek), o stravovací paušál se navýší zaměstnanci částka k výplatě
- stravenky mají omezenou časovou platnost a navíc ne každá restaurace je ochotna stravenky přijímat, protože i ona musí platit stravenkové firmě provizi
- na straně zaměstnance je příspěvek zaměstnavatele formou stravenek osvobozen od daně; u stravenkového paušálu je osvobozena pouze částka nepřesahující 70% horní hranice tuzemského stravného při pracovní cestě 5 - 12 hodin (v roce 2023 je to 107,10 Kč), částka převyšující tento limit bude navyšovat zaměstnanci základy pro výpočet daně z příjmů, zdravotního a sociálního pojištění ze mzdy
- bez ohledu na výši příspěvku je pro zaměstnavatele celá částka stravenkového paušálu daňově účinným nákladem, ale částka příspěvku převyšující výše uvedený limit navýší i zaměstnavateli základy pro výpočet zdravotního a sociálního pojištění podniku

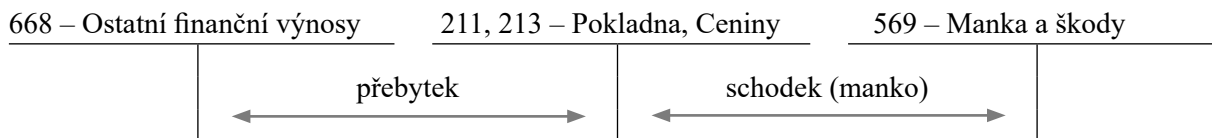
PŘÍKLAD

Zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům stravenkový paušál ve výši 100 Kč na jednu pracovní směnu na jednoho zaměstnance. Ve sledovaném měsíci zaměstnanci odpracovali celkem 400 pracovních směn.

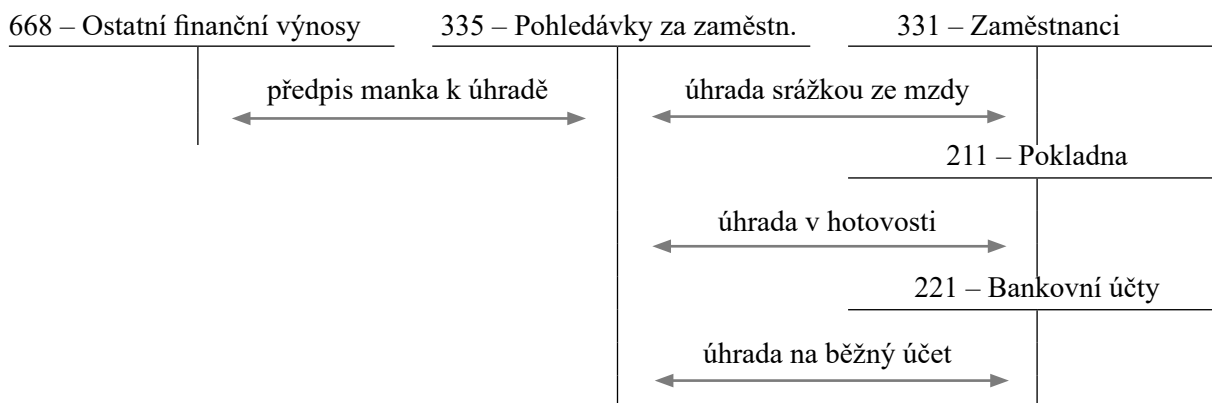
Řešení:	Kč	MD	Dal
Stravenkový paušál dle výplatní listiny	40 000,-	527	331

8.4 INVENTARIZAČNÍ ROZDÍLY

Na konci účetního období se provádí inventarizace pokladny a cenin. Pokud je při ní zjištěn rozdíl mezi účetním a skutečným stavem, zaúčtuje se do finančních nákladů nebo výnosů.

Vzhledem k tomu, že pokladník mívá plnou hmotnou odpovědnost za svěřené peníze, předepíše se mu případné manko k úhradě. Podle zvoleného způsobu úhrady může být účetní řešení následující:

8.5 BANKOVNÍ ÚČTY

Stav a pohyb peněžních prostředků, které má účetní jednotka uložené na účtech u bank, se zachycuje na syntetickém účtu **221 – Bankovní účty**. Pokud má účetní jednotka více účtů, je potřeba odlišit je v rámci analytické evidence. Účetním dokladem pro zaznamenání přírůstků a úbytků je **výpis z účtu**.

Poznámka:

*Jako účetní doklad v žádném případě nelze použít **příkaz k úhradě**. Ten také v praxi nepostačí pro prokázání provedené úhrady – představuje totiž pouze pokyn bance k provedení úhrad, ale sám o sobě ještě nedokazuje, že platba byla skutečně uskutečněna (ať už pro nedostatek peněžních prostředků na účtu nebo nedodržení podpisového vzoru apod.).*

Zůstatek na bankovních účtech bývá zpravidla aktivní. Výjimkou je tzv. **kontokorentní účet**, u něhož banka svému klientovi umožňuje „jít do mínusu“ – tedy vlastně čerpat úvěr. Jde tedy o smíšený běžný a úvěrový účet („dva v jednom“). Z uvedeného vyplývá, že zůstatek může být podle momentální situace aktivní nebo pasivní. Bude-li k rozvahovému dni pasivní, vykazuje se v rozvaze na straně pasiv jako krátkodobý úvěr.

Má-li účetní jednotka u banky peněžní prostředky v cizí měně (**devizový účet**), platí pro přepočtení na tuzemskou měnu a analytickou evidenci obdobná pravidla jako pro valutovou pokladnu.

Na účtu 221 – Bankovní účty se evidují také **termínované vklady a vkladové listy** s výpovědní lhůtou do jednoho roku.

8.6 ÚČTOVÁNÍ PŘI ÚHRADÁCH PLATEBNÍ KARTOU

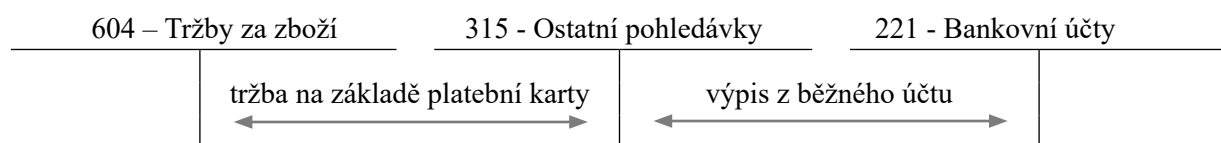
Platební karta představuje platební prostředek, který jeho držitelé umožňuje provádět bezhotovostní úhrady, popř. vybírat hotovost z účtu prostřednictvím bankomatů. Karta sama nereprezentuje žádnou konkrétní hodnotu, nelze ji tedy považovat za ceninu ani jinou majetkovou položku.

Metodika účtování o platbách prostřednictvím platebních karet není jednotná, proto lze doporučit zvolený konkrétní způsob popsat ve vnitropodnikové směrnici. Obecně lze říci, že časový nesoulad mezi pohybem na účtu a samotnou platbou prostřednictvím platební karty je nejčastěji řešen pomocí pohledávek nebo závazků.

1. Přijaté platby

Samotný prodej s využitím platební karty ještě neznamená přírůstek peněžních prostředků. K tomu dojde zpravidla až s určitým zpožděním a bude dokumentován výpisem z běžného účtu.

Doklady o tržbách za prodané zboží (paragony) se proto zaznamenají jako pohledávka za peněžním ústavem (evidovaná například na účtu 315), příslušná položka na bankovním výpisu pak bude zaznamenána jako snížení této pohledávky.

PŘÍKLAD

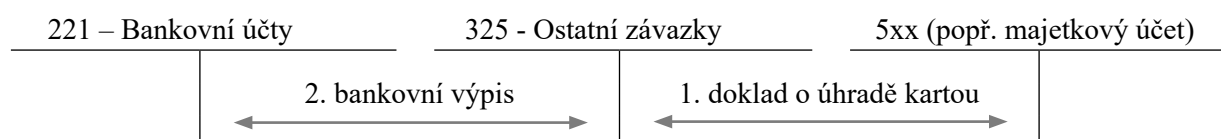
Účetní jednotka přijímá od zákazníků platby jak v hotovosti, tak prostřednictvím platebních karet. Během sledovaného období činily tržby za prodej zboží, které zákazníci uhradili platebními kartami, 363 000 Kč, z toho cena bez daně 300 000 Kč, DPH 21 % činí 63 000 Kč. Poplatek bance za platby kartou činil 5 000 Kč.

Řešení:	Kč	MD	Dal
1. Tržby na základě platební karty - cena bez daně	300 000,-	315	604
- DPH 21 %	63 000,-	315	343
2. Výpis z běžného účtu - přijaté úhrady za prodané zboží	363 000,-	221	315
3. Poplatek bance za platby kartou	5 000,-	568	221

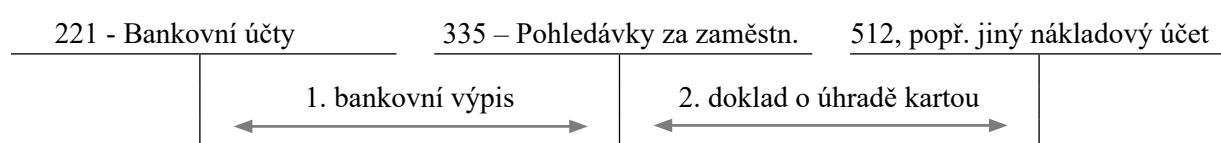
2. Provedené platby

Způsob účtování bude záviset na tom, zda se jako první bude účtovat čerpání platební kartou (zde bude účtován závazek například na účtu 325) nebo bankovní výpis o úbytku peněžních prostředků (v takovém případě bude účtována pohledávka na účtu 335 - například při pracovní cestě, kdy jednotlivé platby budou zpravidla předcházet vyúčtování).

a) nejprve čerpání platební kartou

b) nejprve bankovní výpis

8.7 KRÁTKODOBÉ ÚVĚRY

Jedná se o bankou poskytnuté úvěry se splatností do 1 roku. Evidují se na účtu **231 – Krátkodobé úvěry**, v případě úvěrů na eskontované směnky na účtu **232 – Eskontní úvěry** (podrobněji vysvětleno v rámci otázky č. 9 – Cenné papíry a směnky).

Poskytnuté prostředky připisuje banka buď na běžný účet účetní jednotky nebo přímo z úvěru proplácí např. dodavatelské faktury. Účetním dokladem je **výpis z úvěrového účtu**, který také firmu informuje o stavu jejího závazku vůči bance.

Cenou za poskytnutí úvěru je úrok, který se vyúčtuje do nákladů na účet **562 – Úroky**. Výjimkou může být úrok z investičního úvěru (úvěru na pořízení dlouhodobého majetku). Do doby uvedení majetku do užívání se účetní jednotka může rozhodnout, zda úrok zaúčtuje jako náklad nebo jej zahrne do pořizovací ceny dlouhodobého majetku.

8.8 KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK

Mezi krátkodobý finanční majetek (účtová skupina 25) patří majetkové, dluhové a ostatní cenné papíry (např. nakoupené opční listy) s předpokládanou dobou držení do 1 roku. Při pořízení se oceňují pořizovací cenou, tj. součástí jejich ocenění jsou i nejrůznější poplatky a provize (např. makléřům, poradcům, burzám). V průběhu pořizování lze využít pro zaúčtování jednotlivých složek pořizovací ceny kalkulačního účtu 259 – Pořizování krátkodobého finančního majetku.

Analytickou evidenci je potřeba vést podle jednotlivých druhů cenných papírů, podle emitentů a jmenovitých hodnot, popř. i podle měn na které cenné papíry znějí.

Při prodeji se tržba zaúčtuje jako finanční výnos na účet 661 – Tržby z prodeje CP a podílů a účetní hodnota (pořizovací cena nebo reálná hodnota) se promítne do finančních nákladů na účet 561 – Prodané CP a podíly.

Ke konci rozvahového dne se většina krátkodobých cenných papírů přeceňuje na **reálnou hodnotu** (stanoví se zpravidla jako tržní hodnota vyhlášená na tuzemské nebo zahraniční burze nebo jiném veřejném trhu, popř. není-li taková hodnota k dispozici, pak kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce). Výjimkou v tomto směru jsou cenné papíry držené do splatnosti, dále pak vlastní akcie a podíly. Reálná hodnota se do ocenění krátkodobých cenných papírů promítá přímo na jednotlivé majetkové účty skupiny 25 a souvztačně do finančních nákladů či výnosů u majetkových a dlužných cenných papírů k obchodování (účty 251, 253) nebo na účet 414 – Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků u ostatních realizovatelných cenných papírů (účet 257).

Schéma účtování o přecenění cenných papírů na reálnou hodnotu je uvedeno v rámci otázky číslo 9 – Cenné papíry a směnky.

- ⇒ Problematika finančních účtů je popsána také ve druhém díle učebnice (kapitola č. 4 – Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry)

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Proč nelze platby na běžném účtu účtovat na základě příkazu k úhradě?
2. Co je podkladem pro účtování na úvěrových účtech?
3. Které druhy účtů obsahuje 2. účtová třída?
4. Může mít účet „Peníze na cestě“ na konci účetního období zůstatek?
5. Za jakých podmínek je příspěvek zaměstnavatele na stravování daňově uznatelným nákladem?
6. Jaké jsou daňové rozdíly mezi příspěvkem zaměstnavatele na stravenky a tzv. „stravenkovým paušálem“ (na straně zaměstnance a zaměstnavatele)?
7. Které termínované vklady se evidují na účtu 221 – Bankovní účty?
8. Co znamená, když má účetní jednotka na kontokorentním účtu záporný zůstatek? Na které straně rozvahy se bude tento zůstatek v rozvaze vykazovat?
9. Jaký je rozdíl mezi účtováním tržby za prodej zboží v hotovosti a tržby za prodej zboží prostřednictvím platební karty?
10. Musí se finanční účty v cizích měnách (valutová pokladna, devizový účet) evidovat také v českých korunách?

OPAKOVACÍ PŘÍKLAD

Zůstatky k 1.1.:

211.1 – Korunová pokladna	15 000 Kč
211.2 – Valutová pokladna 100 EUR	2 700 Kč

Č.	Dokl.	Text	Kč	MD	D
1.	VPD	Nákup poštovních známek a kolků (úctováno do spotřeby):			
		a) poštovní známky	1 600		
		b) kolky	2 400		
2.	VPD	Nákup letenek na zahraniční služební cestu (2 ks po 5 000,-/ks). Nebyly dosud vydány do spotřeby.		
3.	PPD	Tržby v hotovosti za prodané zboží 180 250 Kč (včetně 21 % DPH):			
		a) cena bez DPH		
		b) DPH 21 %		
4.	VPD	Odvod hotovosti na běžný účet	150 000		
5.	VÚD	Výdej 2 ks letenek zaměstnancům (viz úč. př. 2)		
6.	VPD	a) nákup valut 500 EUR (kurz 24,30 Kč/1 EUR)		
		b) poplatek za výměnu valut	132		
7.	VPD	Záloha zaměstnanci na zahraniční pracovní cestu 500 EUR (kurz 24,50 Kč /1 EUR)		
8.	VÚD	Vyúčtování cestovného (doložené výdaje 540 EUR, kurz 24,50 Kč/1 EUR)		
9.	VPD	Doplatek cestovného v Kč	1 060		
10.	FAP	Nákup 1 000 ks stravenek (120 Kč/ks) pro zaměstnance	120 000		
11.	VÚD	Výdej 1 000 ks stravenek zaměstnancům:			
		a) požadováno po zaměstnancích		
		b) příspěvek zaměstnavatele (daňová část)		
		c) příspěvek zaměstnavatele (nedaňová část)		
12.	VBÚ	a) úhrada faktury za stravenky (viz úč. př. 10)		
		b) bankovní poplatky	400		
		c) úroky z účtu	740		
13.	VÚD	Nákup benzínu prostřednictvím platební karty:			
		a) cena bez daně	1 600		
		b) DPH 21 %	336		
14.	VÚD	Tržby za prodané zboží zaplacené platebními kartami			
		a) cena bez daně	120 000		
		b) DPH 21 %	25 200		
15.	VBÚ	a) odepsáno z účtu za nákup benzínu (viz úč. př. č. 13)	1 936		
		b) na účet připsány tržby za prodej zboží (viz úč. př. 14)	145 200		
		c) poplatky bance za platby kartou	2 100		
16.	VÚD	Při inventuře korunové pokladny zjištěn stav 15 988 Kč		
17.	VÚD	Kurzový rozdíl ve valutové pokladně (kurz ČNB k 31.12. je 24,25 Kč/EUR)		